

2.sz. MELLÉKLET

PIACI MODELL, TÖRVÉNYKEZÉS

■ ELŐSZÓ

■ 2008. ÉVI PIACI MODELL MŰKÖDÉSI ZAVARAI KRITIKAI ÉSZREVÉTELEK, JAVASLATOK

2008. augusztus

ENERGIA SZAKÉRTŐI IRODA

▪ ELŐSZÓ

Ez a melléklet arról kíván tájékoztatást nyújtani, hogy milyen bizonytalan az Európai Unió energiapolitikája és annak megalkotási folyamata.

Továbbá bemutatásra kerül a magyar kormány mindent elsöprő lendülete, mellyel a „szabadpiaci zsákutcs” megoldását kívánja ráerőltetni a magyar fogyasztókra.

Az európai törvényalkotás folyamatát, „szakszerűségét” jól szemlélteti Peredi Ágnes **„Egyetlen nap Strasbourgban”** című újságcikke.
(Népszabadság:2008. Július 28.)

Az alábbi szószerinti idézetek erről így tanúskodnak:

„Egy nap alatt meg lehet tapasztalni egy frakció szakmai vitáját a földrész energia iparát évtizedekre meghatározó új energiacsomag módosításáról.”

„Mire a plenáris vitáig jutnak a dolgok, szinte minden eldőlt. Alig pár tucatnyi hallgatóság előtt sorolják egy-két percben érveiket az új energiacsomagról is. Jobbára felszínes szólamokkal, hogy mennyire **szeretik a fogyasztókat, meg a versenyt, meg hogy szét kellene választani az energiacégeket, vagy mégsem, vagy talán mégis.**

Egyetlen ország egyetlen képviselője csak, aki a saját kormányát is szidja, és amelyre a kormánypárti visszafricskáz. **Ők a magyarok.**

De a hallgatóság ennek sem tulajdonít jelentőséget: Megszokták”

Hazai helyzetkép: a magyar kormány itthon serénykedik, mindent készpénznek vesz, az EU előírása legfontosabb, csak semmi bizonytalanság. Meg kell szüntetni a hosszú távú áramvásárlási szerződéseket, szét kell szedni a nemzeti holding társaságokat, élénkíteni kell a szabad piacot.

Az MVM ZRt. új vezetése „megrázóan gyors” döntést hoz: (Népszabadság, 2008.augusztus 1.) A Magyar Villamos Művek év végi hatállyal felmondja a Dunamenti Erőmű hosszú távú áramvásárlási szerződését.

Már készül az új törvény, mely évvégével az összes, még érvényben lévő ilyen szerződés felbontását kötelezővé tenné.

Egyenlőre arról nem érkezett hír, hogy az árak ettől hogyan lesznek olcsóbbak, a piac hogyan működik.

A „független” Magyar Energia Hivatal természetesen a kormányhoz hasonlóan gondoskodik erről, „serénykedik”, működteti a piacot.

A nemzeti tulajdonban lévő áramkereskedőtől megvonja a szabad kereskedés jogát, „ársapkát” húz a fejére, vagyis hatósági árszabályozás hatálya alá vonja. **Ettől működik majd a piac, a többi kereskedő nem kap „sapkát”, teljes a szabadság, nőhet a profit.**

Mindez teljesen törvényszerű, a fogyasztói érdeket szolgálja, no meg az EU direktívák végrehajtását, legalábbis erről így vélekednek felelős kormányzati szervek és a hatóságok.

Ki gondol ma már Magyarországon a ENERGIA CHARTA legfőbb alapelveire:

- 1. „A tisztességes, méltányos és egyenlő elbánás elve”**
- 2. „Hátrányos megkülönböztetés tilalma”**

Bizony, mintha nálunk a „maradék állami vagyont” működtető magyar nemzeti társaságok körében ezek az elvek nem érvényesülnének.

A további összeállítás részletes tájékoztatást nyújt 2008 január 1-vel életbeléptetett szabad piac működési zavarairól, a kormány szintű intézkedésekről, végül szakértői javaslatot fogalmaz meg a lehetséges kiútról a nemzeti érdekek érvényre juttatásáról.

■ 2008. ÉVI PIACI MODELL MŰKÖDÉSI ZAVARAI, KRITIKAI ÉSZREVÉTELEK, JAVASLATOK

Nem az a baj, hogy egyes felelős döntési pozícióban lévő emberek keveset tudnak az energiaszolgáltatásról, hanem igazán az a probléma, hogy amit tudni vélnek, az nem úgy van.

Az energiaiparban, az utóbbi időben felelős szakmai döntések, hosszú távú energiapolitikai kérdések a fogyasztói érdekek és szakmai indokok negligálása mellett politikai szinten kerülnek értékelésre, elbírálásra és döntésre.

Azok a neoliberális elvek, amelyek száguldva, dübörögve utat törnek az energiapolitika terén és a piac mindenhatóságát zengik, a legpusztítóbb következményeket hordozzák magukban.

Sok szakértő hosszú ideje kitartóan figyelmeztet erre a veszélyre, mintegy „zsákutcás megoldásnak” minősítve a piaci modell erőltetett, gyorsított és egyoldalúan kötelező bevezetését.

A szakértők többsége ma már úgy látja, hogy a felelős döntéshozók olyan labirintusba tévedtek, melyből kitalálni és visszatérni a nemzeti érdekeket szolgáló energiapolitika útjára belátható időn belül szinte lehetetlen.

Ez a megújuló „alkotó kedv”, ez a mindent elsöprő politikai rohamtempó leginkább az energiapiacok teljes liberalizációját hirdető körében figyelhető meg. Árat szabályoznak, modellt és törvényt alkotnak, kinevezett kormányszakértőkkel, EU direktívákkal bizonygatják a „gyors haladás” szükségességét.

Az új villamosenergia törvény, mely 2007 júliusában került kihirdetésre 2008 január 1-vel kötelező érvényű teljes piacnyitást írt elő, ez az előbb említett „gyors haladás” elveit hivatott képviselni.

A kapcsolódó végrehajtási utasítások, árszabályozások gyorsított ütemű megalkotása nem tette lehetővé az érdemi együttműködést a szakmai és civil szervezetekkel, fogyasztói érdekképviseletekkel.

A gyors bevezetést erőltető szakminisztériumi intézkedések, az árak kusza szabályozása és késedelmes kihirdetése teljes zűrzavart eredményezett a villamosenergia szolgáltatás terén.

Azok a kivételek, melyek a lakossági fogyasztók, egyéb úgynevezett egyetemes szolgáltatásra jogosult fogyasztói csoportok „kedvezőbb árú” villamosenergia vételezésére irányultak, végzetesnek bizonyultak.

Az egyéb „védtelen” fogyasztói csoportokra olyan szabadpiaci nyomás nehezedett, mely drasztikus 50-60 %-os energiaköltség növekedést indított el. Ez a tovagyrúzó árhullám inflációs árhullámot generált, mely a célként megjelölt konvergencia programot is veszélybe sodorhatja.

A Nemzeti Bank jelezte, hogy az energia árak drasztikus szabadpiaci ármozgása az inflációs előirányzatok megghiúsulását okozhatja. Megkerülhetetlen banki intézkedés következett, mely jelentős kamatemelésben nyilvánult meg.

A Kormány rádöbbsent arra, hogy ez a piac nem működik, piaci csőd fenyeget.

Pánikhangulat keletkezett, mely azonnali gyors beavatkozást helyezett kilátásba.

- **„Az áramárak csökkentése érdekében azonnal fel kell számolni a Magyar Villamos Művek monopolhelyzetét”** (2008 március 12.)

A miniszterelnök a pénzügyminisztert bízta meg a kijelölt feladatok szakszerű, gyors végrehajtásával. Pénzügyminiszter a feladatok gyors végrehajtását – várhatóan április végéig- megoldhatónak tartja. Széleskörű szakmai egyeztetésre véleménye szerint nincs szükség, hiszen az ismertté vált tanulmányok (Versenyhivatal, Energia Hivatal, Corvinus Egyetem összeállításai stb.) a helyes irányt kijelölték.

Mindezek alapján a kormány álláspontja rögzíthető:

1. Az MVM „feldarabolását” végre kell hajtani, vezérigazgatóját meneszteni kell.
2. A rendszerirányítást végző MAVIR ZRt-t külön, vagy a tulajdonában lévő alaphálózattal együtt „le kell választani” az MVM-től.
3. Az MVM által több éve kötött, illetve többségében nemrég megújított úgynevezett hosszú távú áramvásárlási megállapodásokat „lebegtetni kell”. A magyar Kormány megvárna az Unió ezzel kapcsolatban több éve zajló vizsgálatainak végét.
4. A kormány úgy véli, „a verseny növelésével” a lehető legalacsonyabb áremelkedést, árstabilitást, esetleg árscökkenést lehetne elérni. Ehhez egy helyi áramtőzsde kialakítása mellett az importhoz való hozzáférést is az eddigieknél szabadabbá kívánják tenni.
5. Az átalakítást követően az MVM „megfelelő jövőképpel rendelkező” tőzsdeképes cég lesz, vélekedik a pénzügyminiszter.

Erről a parlament energetikai albizottságának elnöke a Népszabadság 2008 április 4.-én megjelent számában ismerteti javaslatát:

„A MAVIR úgy kerülhetne ki az MVM „alól”, hogy azt maga az MVM értékesíthetné a tőzsdén. Így ugyanis az érte járó vételáron keresztül elvben nem csökkenne az MVM vagyona. Idővel az MVM részaránya akár még 50% alá is csökkenhet”.

A fenti felvetésről a pénzügyminiszter nem kívánt véleményt nyilvánítani.

Más „szakértői körökben” minderről további hírek is napvilágot láttak, miszerint a MOL alaphálózati gázelosztó rendszerirányítóját „célszerű” a MAVIR rendszerirányítójával egyesíteni és ezt a „vegyes vállalatot” tőzsdére vinni.

Van olyan vélekedés is, hogy a MAVIR rendszerirányító tevékenysége az áramszolgáltatók üzemirányítói részlegével egyesítve hatékonyabbá tehető.

Számos szakértő azonban úgy vélekedik, hogy **ezek a „határozott kormányzati célkitűzések és egyéb „ötletelések” nélkülözik a hosszú távú nemzeti- társadalmi célkitűzések rendszerszintű elemzését és összehangolását.**

Tényként kell rögzíteni azt is, hogy „világos jövőkép nélkül nem lehet kormányozni, - vagy a kormányzó pártok elbizonytalanodása, konfliktusai miatt- akkor a társadalom úgy érzi megerősokolják, érthetetlen célok nevében.”

Különösen igaz ez a fenti állítás az energetika teljes vertikumára, hiszen ezen a területen hiányzik a hosszú távú társadalmi célkitűzéseket rögzítő gazdaságpolitikával szinkronizált nemzeti energiapolitika.

Ez a „hiány állapot” okozza azokat a súlyos zavarokat, mely a piaci modell erőszakos bevezetésével nehezedik a magyar gazdaságra.

Az energetika terén tevékenykedő szakértők többsége úgy ítéli meg, hogy a kormánynak újra kell értékelni az energetikai célkitűzéseit az alábbi közismert szempontok, feltételek figyelembevételével:

- **Az Európai Unió nemzetállamok érdekszövetsége, az energetikai direktívák végrehajtását ez határozza meg**
- **Minden állam saját energetikai biztonságáról, az ellátás módjáról, a piaci modellről szuverén döntést hoz.**

- **NINCS EGYSÉGES EURÓPAI ENERGIAPOLITIKA**
- **Magyarországnak sincs aktualizált és elfogadott energiapolitikája(1993.évi OGY határozat).**

Európa is tanácstalan, új teóriák látnak napvilágot; vissza a római alapszerződéshez:

1. Az energetika területén a versenypiaci viszonyok nem képesek az összetett követelményeket kielégíteni: az árak gyors ütemben növekednek, miközben az ellátásbiztonság veszélybe kerül.
2. A természetes energetikai monopóliumok területén az állam visszanyeri tulajdonosi, szabályozási, ellenőrzési szerepét, a piac visszaszorul.
3. Jogszabály kezdeményezési jogra hivatkozva Németország és Franciaország 2008 január 31-én az Európai Bizottsághoz fordult: hivatalos levélben álltak elő saját kezdeményezésükkel a nagy energiaszolgáltató és termelő vállalatok egyben tartásáért.

Vége a kiszervezési esztelenségnek, a természetes monopóliumok – a legkisebb költség elvének megfelelően – újraszerveződnek.

Magyarország energiaellátása ilyen feltételek között értelmezhető.

Magyarországon is bebizonyosodott, hogy normál szabadpiac nem létezik
Az állam ellenőrző szerepe a jövőben új tartalmat kell, hogy nyerjen.

Az árszabályozás zavartalan működése érdekében pedig teljes körűvé kell tenni a költség felülvizsgálati rendszert, annak korszerűsített változatát.

A piaci modell teljeskörű kiterjesztésével egy időben biztosítani kellett volna, hogy az energetika területén korlátolt felelősségű társaságok ne működhessenek, sajnos ez nem történt meg.

A fogyasztói érdekvédők a törvényalkotás során javasolták, hogy kizárólag részvénytársasági szervezeti forma legyen általános az energetika versenypiaci modell érvényességi területén. Azt is javasolták, hogy meghatározott átmeneti idő (2 év) után kötelező legyen a tőzsdei részvétel. Ez a versenypiaci követelményeket teljeskörűen kielégíti, átlátható, ellenőrizhető, sőt a fogyasztó akár részvényes is lehet.

Mindez fokozta volna a biztonságot, mint ahogyan a fejlesztéspolitika, az új erőművek létesítése és a hálózatfejlesztés fokozott állami felügyeletére vonatkozó javaslataik is, melyek sajnos ugyancsak figyelmen kívül maradtak.

Noha **világjelenségként** figyelhető meg, hogy az állami kötelezettség és felelősség új tartalmat nyer az energetika területén.

Előtérbe kerül a fenntartható fejlődés, a környezetvédelem és az ezzel szinkronizálható energiapolitika, paradigma váltáshoz érkezett a világ.

A fenntartható fejlődés értelmezési tartománya kiszélesedett. A fenntarthatóság kiterjesztése társadalmi, gazdasági, környezeti komponensekkel gazdagodik. Ezek mindegyike kapcsolódik az energetikai rendszerek fenntartható fejlődéséhez.

A komponensek egymásra hatása kölcsönös összefüggése és rendszerbe foglalása alapvető változásokat hoz létre, és új szemléletű energiaellátást eredményez.

A XXI. Század az energia százada, a társadalmi fejlődés és jólét ennek kiemelt kezelését igényli.

Az új energiapolitika csak ennek figyelembe vételével alakítható ki.

Minden bizonnyal szükség lesz a megváltozott helyzet kormány szintű újra gondolására is. A döntéshozók figyelme nemcsak az energetika terén jelentkező szervezeti átalakulásokra irányulhat. Szükség lesz az irányítás szintjén a minisztériumok feladatainak átgondolására, új munkamegosztás kialakítására is.

Az energiaellátás nemzetgazdasági szintű kiemelt jelentősége megköveteli, hogy szervezeti átalakulás történjen a kormányzat szintjén is.

Új irányítási struktúrára van szükség, melyben az energetika és a környezetvédelem egy egységes új minisztérium irányítása alatt egyesíthető.

Megítélésünk szerint az új energiapolitika nem nélkülözheti a kormányzati szintű irányítási rendszer korszerűsítését, a minisztériumok feladat és felelőségi jogköreinek újra értelmezését.

Kiemelten kell kezelni az önkormányzatok lehetséges új, az energiagazdálkodás terén vállalható szerepét.

Erre vonatkozó külön tanulmány elkészítését szükségesnek tartjuk, javasoljuk.

Az energetikai fejlesztések, az energetikai rendszerek átalakításának „órája lelassult”, a gyors döntések ideje lejárt.

Európa kivár, több kérdésben is maga előtt tolja a „döntési dossziékat.”

A brüsszeli 2008 március 12-13.-ai EU csúcs úgy határozott, hogy az energetikai monopóliumokra vonatkozó döntését júliusra, míg a klímacélokkal kapcsolatos megállapodást decemberre halasztja.

Ki kell emelni, hogy nyolc ország, élükön a franciákkal és németekkel tiltakozott Brüsszel azon terve ellen, mely az energetikai monopóliumok szétválasztását célozza.

Az idő tehát nem sűrget, ezt figyelembe kell venni a magyar kormányoknak is.

„Márpedig a kormány feladata az, hogy a fogyasztók érdekeit szolgálja” vélekedett a tanácskozáson jelenlévő miniszterelnök.

Meggyőződésünk, hogy ennek megvalósítása csak úgy lehetséges, ha a miniszterelnök saját álláspontját a fogyasztói érdekek széleskörű megismerésével erősíti meg. Mindehhez nélkülözhetetlen a társadalmi párbeszéd újraindítása, a fogyasztói érdekvédelem kiemelt kezelése, és érdekvédőknek meghallgatása, továbbá szakmai egyesületek, az energetika területén működő szakszervezetek érdemi bevonása az energiát érintő kérdések döntéshozói folyamatába.

A hirtelen felindulásból keletkezett döntések sohasem bizonyultak helyesnek.

Megítélésünk szerint ilyen helytelen, rövidtávú célokat tartalmaz a kormány által megvalósíthatónak ítélt és a pénzügyminiszter koordinációjával zajló villamos energetika területét érintő átalakítás.

Az alábbiakban rövid kritikai észrevételeket teszünk az előzőekben bemutatott, a kormány álláspontját összegző 1-5 ponttal kapcsolatban:

1. Az MVM „feldarabolása” ellentmond annak a törekvésnek, mely az Európai Unió legtöbb nyugati országában megfigyelhető. Ez éppen ellenkező irányt mutat, vagyis a monopóliumok és az állami tulajdon megerősítését célozza.

Egyébként ezekben az országokban nem követték az állami tulajdon leépítésére vonatkozó direktívákat. A tulajdonosi struktúra változása elsősorban tartományi, régió szintű, illetve önkormányzati tulajdon kialakítását jelentette.

Az energetika területén működő cégek pedig tőzsdei bevezetésre kerültek, alkalmat nyitva a nyugdíjbiztosítók, egyéb szervezetek, befektetők, kis részvényesek, fogyasztók számára a részvénytulajdonlásra.

Az MVM által kialakított hosszú távú stratégiai célok ezért helyesnek bizonyultak, a holding szerű működés pedig jelentős hatékonyságnövekedést eredményezett.

Ezeket a dokumentumokat az MVM Közgyűlése fogadta el az állami tulajdonos teljes egyetértése mellett.

Mindezt munkaköri kötelezettségként hajtotta végre az operatív munkavégzés során a társaság vezérigazgatója.

A „menesztési szándék” és annak indoklása teljes mértékben elfogadhatatlan. Ez olyan, mintha a jelenlegi kormányválságért egyedül a miniszterelnököt hibáztatnánk.

2. Szükségtelen a MAVIR „leválasztása”, is, hiszen az EU direktíva ezt nem teszi kötelezővé, csupán azt írja elő, hogy működése legyen független, átlátható és tevékenysége külön értékelhető.

Az is köztudott, hogy a MAVIR első ízben szervezetileg elkülönült önálló társaságként működött, ez szűnt meg az elmúlt évek során az MVM holdingszerű kialakítása kapcsán.

3. A hosszú távú áramvásárlási szerződéseket lehetséges „lebegtetni”, de az is bizonyos, hogy az Unió nem fog egyértelmű álláspontra helyezkedni azok megszüntetése ügyében.

Leszögezhetjük azt is, hogy ezek a szerződések tették lehetővé a „vadpiaci hatások” megfékezését, és a lakossági valamint az egyéb védendő fogyasztói csoportok számára elfogadható mérsékeltebb árak alkalmazását.

4. A Kormány helytelenül foglal állást az árstabilitás, illetve az árak megfékezését illetően is.

A „verseny növelésével” csak a káosz és az árak elszabadulása fokozható. Ezen az energiatőzsde sem segít, legkevesbé az importhoz való hozzáférés eddigieknél szabadabbá tétele.

A kormány előtt jól ismertek azok a szakértői tanulmányok, melyek úgy vélik, hogy a határkapacitáson rendelkezésre álló teljesítmény nagy részét át kell engedni a kereskedőknek, akik így a piacot élénkítve a szabadpiaci modell működését elősegítik.

Ez mind igaz, de csak a kereskedők érdekét tekintve. A fogyasztói érdekek ugyanis súlyosan sérülhetnek, mert a piac sok kereskedő számára lehetővé tenné a profit maximumra való törekvést. Ez az általa megvásárolt szabad rendelkezésű energiát az országon keresztül szállítva a déli államokban történő értékesítést jelenthetne. Erről a jelzett tanulmányokban szó is esik, felvázolják az áreltérésből származó nyereség mértékét.

Ez a magyar energiafogyasztók érdekét mélyen sérti és veszélyezteti az ellátásbiztonságot is, miközben az így „kivont energia” a belföldi piacon áremelkedést indítana el.

5. Az MVM tervezett átalakítása után nem válik „megfelelő jövőképpel rendelkező” tőzsdeképes céggé.

Az előzőekben ismertetett ötletek és „szakértői javaslatok” csak rontanák az MVM helyzetét.

Közismert, hogy Magyarországon a trükkök tárháza végtelen és végül minden törvényes keretek között valósul meg.

Itt az ideje, emlékeztetni arra a törvényalkotási folyamatra, mely az energiaszektor privatizációja során volt megfigyelhető.

Az áramszolgáltatók úgy kerültek magánosításra, hogy a törvény garantálta az állami tulajdon tartósan 50%+1 részvény erejéig az idők végtelenségéig megmarad. Az is köztudott, hogy ilyen feltételek mellett rendkívül nyomott áron került sor az értékesítésre.

Magyarországon tapasztalati tények bizonyítják, hogy a törvény semmiféle garanciát nem teremt, mert az bármikor az „új igények” szerint módosítható.

Az áramszolgáltatók nagy része ma már kizárólag többségi külföldi befektetői tulajdonba került.

Négy áramszolgáltató **fokozott érdekérvényesítése** pedig azt eredményezte, hogy „tőzsdei bevásárlással”, illetve „kisrészvényesek kisajátításával” 100%-os tulajdonrészt szerzett, majd nyomban kivonult a tőzsdéről.

Ezek a befektetők Magyarországon olyan monopóliumokat alakítottak ki amelyekben nyugat-európai állami cégek érdekei érvényesülnek.

Most ezek az „új igények” megfogalmazódnak az MVM és a MAVIR magánosítását illetően is.

Új nemzeti érdekérvényesítésre, felelős kormányzati döntésre van tehát szükség, mely az energetikai stratégiai célok megfogalmazása mellett áttekinti az egész magyar gazdaságpolitikát a nemzetgazdaság valamennyi területére vonatkozó stratégiai célkitűzésekkel összhangban.

Új megközelítésre van tehát szükség. El kell tehát kezdeni a társadalmi szintű érdemi párbeszédet

Ki kell nyitni azokat a „dossziékat”, melyek az energetika területére vonatkozó érdemi javaslatokat tartalmazzák.

Ezek a javaslatok a szakmai egyesületek köréből, az iparági szakértők összeállításából, a fogyasztói érdekképviseletek részéről, továbbá az energetika területén működő szakszervezetektől származnak.

A javaslatok szorosan kapcsolódnak az Új Magyarország Fejlesztési Tervhez, a villamos- és gázenergia törvényhez, és a kapcsolódó végrehajtási utasításokhoz, továbbá több évtizede tartó energiapolitikai koncepció megalkotásához.

A most folyó parlamenti vita és az ott elhangzott hozzászólások részletes jegyzőkönyve is értelemszerűen tartozzon a fent említett dokumentumok közé.

Ugyancsak terjedjen ki a figyelem mindazon megállapításokra, melyek az Állami Számvevőszék idevonatkozó tanulmányaiban és javaslataiban kerültek rögzítésre.

Legyen széles körben megismerhető a Kormány által megrendelt szakértői összefoglalók teljes köre is.

Nélkülözhetetlennek tartjuk a Magyar Tudományos Akadémia által készített energetikával kapcsolatos stratégiai tanulmányok felfrissítését és közzétételét.(pl. Energiaellátás ma és holnap/2004.)

Az itt felvázolt egyeztetési folyamat kizárólag a Kormány akaratán, a parlamenti képviselők politikai felelőségén nyugszik.

Őszintén reméljük, hogy ez a lehetséges új egyeztetési folyamat a felelős döntéshozók egyetértésével találkozik.

Az érdemi munkát Kormány szinten összehangolt egyeztetési fórum rendszer, nyilvános konferenciák sorozata alapozhatja meg.

Korábbi javaslatainkban szerepelt néhány kiemelt témát ismételten rögzítünk:

I. Nemzeti reformprogram, helyreállítási ciklusok.

Nemzeti stratégia, nemzeti érdek, állami szerep stb.

II. Az Európai Unió „működése”, szerveződése.

Az Unió területén új együttműködési formák, kapcsolatok kialakulása figyelhető meg.

- **Német akciók:** stratégiai partnerség az energetikában Oroszországgal.
Nagy „állami” energetikai cégek térhódítása stb.
- **Francia akciók:** Földközi –tengeri Unió,
„új brit-francia testvériség”
fokozódó állami szerepvállalás stb.
- **Akció nélküli „keleti-országok”**
Javaslat új akciók indítására: Kárpát-régió megteremtése,
energetikai együttműködés
stb.

III. Nemzeti energiapolitika, energia törvények

Az előző témák által meghatározott stratégiák mentén egyeztetett, újratárgyalt és végrehajtásra alkalmas változat kialakítása és konszenzuson alapuló bevezetés biztosítása.

Meggyőződésünk, hogy a fent jelezett kiemelt témák társadalmi szintű vitáinak lefolytatása stabilizálhatja az ország helyzetét. Megteremtheti a szükséges kompromisszumokat, és elvezethet egy új típusú energia modell kialakításához, működőképes energetikai rendszerek megteremtéséhez a nemzeti érdekek érvényesítése mellett.

2008. április 8.

Energia Szakértői Iroda.

Melléklet

Az MVM a „liberalizált” villamosenergia-piacon

A közelmúltban nyilvánosságra került – a kormány számára a Magyar Energia Hivatal (MEH), a Gazdasági Versenyhivatal (GVH), a Regionális Energiagazdasági Kutatóközpont (REKK), valamint a Magyar nemzeti Bank (MNB) által készített – piacelemzésekben (továbbiakban ELEMZÉSEK) a kormány azt a következtetést vonta le, hogy a villamosenergia-piacon meghatározó (monopol) szerepet betöltő Magyar Villamos Művek (MVM) felelős a piacnyitás után kialakult áremelkedésekért. Amennyiben az ELEMZÉSEK helytállóak lennének, a következtetés érthető és jogos lenne. A gond csak az, hogy az ELEMZÉSEK minden olyan állítása megalapozatlan és téves, amelyekre az MVM felelősségét alátámasztó következtetések épülnek. A következőkben tézisszerűen foglaljuk össze mindazt, amit az elmúlt 1-2 év alatt kimunkált (az illetékesek számára készített és jórészt nyilvánosságra is hozott) tanulmányaink, vizsgálataink e kérdéskörben egyértelművé tesznek. A jelenlegi helyzet részletesebb elemzését a villamosenergia-piac, az MVM dominanciája és ennek hatása című anyag foglalja össze.

Tények

- A tulajdonosi (Magyar Állami) elvárásoknak megfelelően az MVM 2008. évi tervezett és várható nyeresége ~50 Mrd Ft, ami az ezt létrehozó eszközvagyon ~10%-a (a 2007. évi adózott eredmény ~36,2 Mrd Ft, saját tőkére vetítve ~8,4%). Ez egyrészt jóval alatta van a vertikum többi szereplője átlagának, másrészt ez az a minimum, amit a tulajdonos a tőzsdeképesség előkészítéséhez elvárt.
- A teljes villamosenergia-szektor árbevétele 2008-ban mintegy 1050-1100 Mrd Ft-ra várható, amire az MVM 0% nyereség estén is csak ~5% árcsökkentő hatást képes gyakorolni. Ennek inflációs hatása elhanyagolható lenne, de hiányozna az állami bevételekből.
- A HTM-ek (Hosszú távú villamosenergia-vásárlási megállapodások) döntően jók, tehát ármérséklő hatásúak. Ezek 2007. évi egyoldalú felmondása egyértelmű és jelentős árnövelő hatással járt volna. Mint ismeretes a kormány ezért nem választotta ezt az utat.
- Az MVM mindig és minden tekintetben betartotta a törvényt (beleértve a versenyszabályokat is) és a tulajdonosi (állami) elvárásokat. A piacnyitás során, és azóta is, az elfogadott és a piacnyitást szolgáló törvény (VET) betűje és szelleme szerint járt és jár el. Ennek ellenkezőjét soha senki nem bizonyította, és nem is állította. Az MVM nem tehet arról, ha az ELEMZÉSEK, vagy az elemzők nem értenek egyet a törvénnyel vagy a tulajdonosi akarattal.
- Az MVM-nek a sok részből álló (termelői, nagykereskedelmi, végfelhasználói – ezen belül egyetemes szolgáltatói és szabadpiaci – stb.) villamosenergia-piacnak csak egy részére, az egyetemes szolgáltatói piacra van domináns befolyásolási, tehát ármeghatározói „ereje” (lehetősége). (A verseny piacon betöltött szereppel a következő pont foglalkozik.) Az egyetemes szolgáltatói piacon – amely a hazai fogyasztás közel 40%-át, a teljes háztartási fogyasztást tartalmazza – az MVM (a MEH-el egyetértve) 10% alatti végfelhasználói árnövekedést lehetővé tevő nagykereskedelmi áron szerződött, ami kereken 0% nyereségtartalommal rendelkezik. Meg kell jegyezni, hogy e piacon az MVM-et a tulajdonos veszteségessé is teheti (további lakossági ármérséklés érdekében) az állami

vagyon terhére. Így azonban az „állami támogatás” 80%-a a lakosság 50%-nyi (rá nem szoruló) részéhez jutna.

- A versenypiacon történő beavatkozásra az MVM-nek az aukción volt lehetősége. Az MVM ezzel – a törvény keretein belül és tulajdonosi akaratnak megfelelően – úgy élt, hogy korlátozta a versenyben kialakuló árszintet. Az árversenyt a zsinór termék kategóriában 65 €/MWh árnál leállította, egyidejűleg az értékesített mennyiséget 15%-al megnövelte. Ennél alacsonyabb áron történő értékesítés az állami tulajdonos számára olyan bevételkiesést eredményezett volna, amelynek döntő része NEM a fogyasztói árat csökkentette, hanem a kereskedők hasznát növelte volna.

- A piacnyitást megelőzően 2006. közepétől a hatóságok és a szakértők rendszeresen elemezték a piacnyitás után várható folyamatokat, különös tekintettel a fogyasztói árak alakulására. Ennek során több szakértő (beleértve az MVM-et is) felhívta a figyelmet a külső piaci hatásokból és az árképzés módjának megváltozásából adódó jelentős áremelkedéssel járó ársokk veszélyére, javasolva a szükséges intézkedések kezdeményezését.

- Az egyetemes szolgáltatói piacon ténylegesen fennálló piaci dominancia és annak állami tulajdonosi ellenőrzése a fogyasztók számára egyértelműen kedvező, megőrzése lehetővé teszi a piaci folyamatokba történő állami beavatkozást, kizárja a forráshiányból adódó szélsőséges helyzetek kialakulását és védi a fogyasztókat.

- Az állam (tulajdonos) számára a jelenlegi szabályozási, társasági struktúra is egyértelműen kézben tarthatóvá teszi a piaci folyamatok szabályozását, ezzel garantálva a forráshiányos helyzet következményeinek politikai akaratnak megfelelő tompítását. Ugyanakkor a jelenlegi jogrend is kizárja a dominanciával való visszaélést, bármely jogsértés szankciókkal járhat. Amennyiben a tulajdonos további fogyasztóknál is mérsékelni kívánja a versenypiac átmeneti negatív hatásait, erre megfelelő előkészítést követően a jelenlegi jogrendben is lehetősége van, a tulajdonosi beavatkozásokat a jogrend nem korlátozza.

- Az integrált nemzeti társaságcsoporthoz a magyar Parlament politikai egyetértéssel hozta létre. A tulajdonos által ennek megfelelően elfogadott stratégia versenyképes stratégiai holding megteremtését írta elő, amely a hazai villamosenergia-piac domináns, integráltan működő résztvevője, Magyarország nemzeti villamos társaságcsoporthoz lesz, szerepet vállalva a régió villamos energetikájában is. Ennek megváltoztatása jelentős vagyonérték csökkenést eredményezne.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a villamosenergia-ipari liberalizáció indulásának gondjait az MVM – a tulajdonosi akaratnak megfelelően – mérsékelte és nem okozta. Azok komoly vizsgálatra váró külső (pl.: regionális forráshiány és árnövekedés, olaj-, gázár növekedés, stb.) és egyéb belső (pl. nyomott hatósági árak megszűnése, kötelező átvétel arányának, árának növekedése, széndioxid kvótahiány, stb.) tényezők hatására jöttek létre.

A domináns pozíció a Parlament döntésének és ennek megfelelően a tulajdonos által elfogadott stratégia végrehajtásának eredményeként az állami tulajdonos ellenőrzése alatt áll fenn, megléte kedvező, lehetővé teszi a tulajdonos számára a piaci folyamatok szabályozását, a politikai akaratnak megfelelő célok elérését.

2008. március 25.

MVM által összeállított anyag